

Το χελιδόνισμα της Ρόδου

8 Πανελλήνιο
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Εκπαίδευση & Πολιτισμός
στον 21ο αιώνα

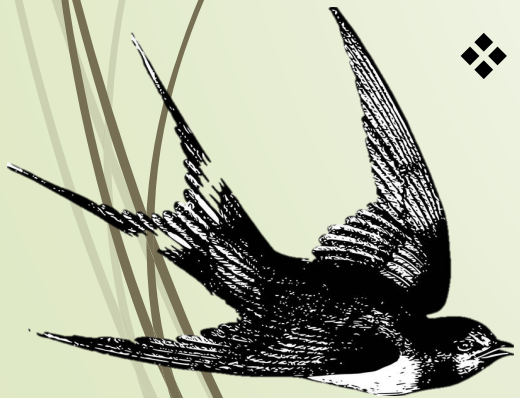

13-14 Μαΐου
2023

Δρ Ζέζου Αναστασία, zezou@aegean.gr
Δημητρίου Ευαγγελία, vaukida@yahoo.gr

Ιστορικό-αρχαιολογικό υπόβαθρο: Ευετηριακές τελετές

- ❖ Σχετίζονται με την ανάπτυξη, τη γονιμότητα, τη γέννηση και τον θάνατο, τη σπορά και τον θερισμό και γενικότερα στον σταθερό κύκλο της εναλλαγής των εποχών.
- ❖ Πρωταγωνιστές αυτών των εορτών ήταν τα παιδιά και μάλιστα τα αγόρια.
- ❖ Είχαν τη μορφή πομπής.
- ❖ Αποτελούσαν ένα είδος “ευλογίας” για τα σπίτια των πολιτών.
- ❖ Μετέφεραν σημαντικές ευχές στις οικίες.

Το χελιδόνισμα της Ρόδου

- ❖ Λάμβανε χώρα από τα μέσα Φεβρουαρίου έως τα μέσα Μαρτίου στην αρχαία Ρόδο.
- ❖ Τα παιδιά γυρνώντας από σπίτι σε σπίτι ανήγγειλαν την έλευση της άνοιξης και μοίραζαν ευλογίες τραγουδώντας ένα δημώδες άσμα, γνωστό ως «το χελιδόνισμα».
- ❖ Σύμφωνα με τον *Αθήναιο*, το χελιδόνισμα αποτέλεσε εφεύρεση ενός εκ των επτά σοφών της αρχαιότητας, του **Κλεόβουλου του Λίνδιου**.
- ❖ Σήμερα τα «χελιδονίσματα» του Λίνδιου Κλεόβουλου εξακολουθούν να γιορτάζονται κάθε πρώτη Μαρτίου από παιδιά σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, μεταξύ των οποίων και στη Ρόδο.

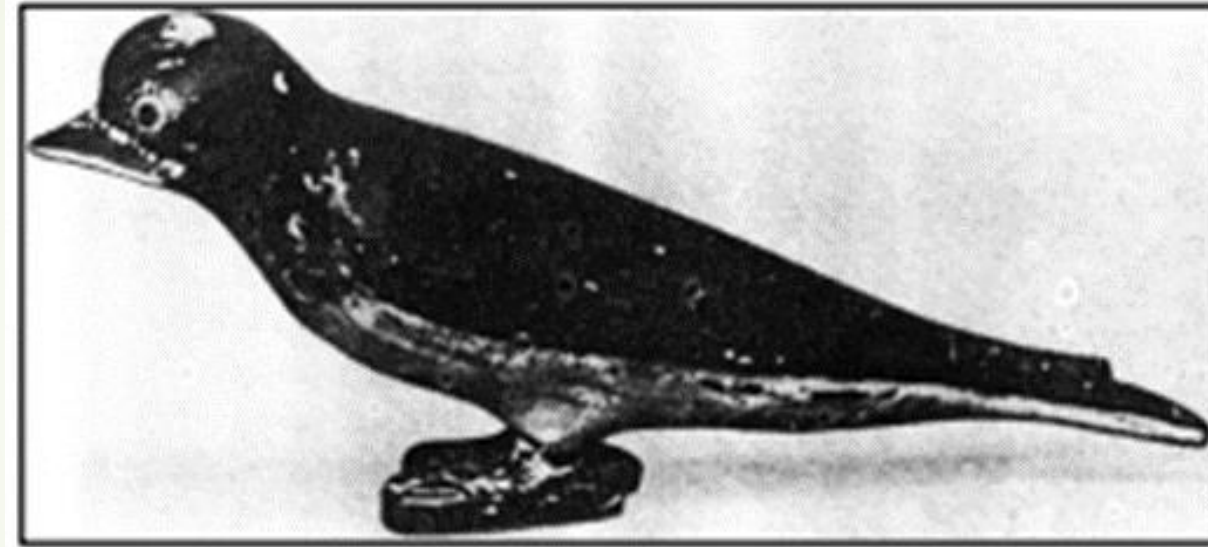
Ερυθρόμορφη πελίκη και σχεδιαστική απεικόνιση.

- «Δείτε ένα χελιδόνι».
- «Να το».
- «Μα τον Ηρακλή, έφτασε η άνοιξη».

Πήλινο ειδώλιο χελιδονιού.

Άλλα ευρήματα, τα οποία ενδεχομένως σχετίζονται με το έθιμο του χελιδονίσματος, είναι πήλινα ειδώλια προερχόμενα από τη Ρόδο. Είναι πιθανόν, τα αγόρια να κρατούσαν παρόμοια αγαλματίδια κατά την περιφορά τους στις οικίες.

Τοπική Ιστορία και Πολιτισμός στο Νηπιαγωγείο

- ❖ Σήμερα έχει καταρριφθεί η άποψη ότι τα μικρά παιδιά δεν μπορούν να διδαχτούν Ιστορία.
- ❖ Η διδακτική της Ιστορίας σχετίζεται με την αναδυόμενη ιστορική συνείδηση.
- ❖ Οι έννοιες του ιστορικού χρόνου αναπτύσσονται μέσα από μια διαδικασία μάθησης και όχι μέσα από μια διαδικασία ανάπτυξης.
- ❖ Δεν είναι τυχαίο ότι στις περισσότερες χώρες, όπως και στην Ελλάδα, τα αναλυτικά προγράμματα της προσχολικής εκπαίδευσης συνδέουν την Ιστορία με τις κοινωνικές επιστήμες.
- ❖ Ιδιαίτερα σημαντική αποδεικνύεται η συμβολή της 'τοπικής Ιστορίας', που σχετίζεται μεν με συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, αλλά συνδέεται και με την εθνική και την παγκόσμια Ιστορία, όπως και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.
- ❖ Στην ελληνική πραγματικότητα δεν υπάρχουν πολλές έρευνες σχετικές με την Ιστορία αλλά και τη Μικρο-ιστορία.

Εκπαιδευτική Πρόταση

- ❖ Ως μεθοδολογικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε η διερευνητική μάθηση και μάλιστα η θεματική προσέγγιση.
- ❖ Επίσης, η παιγνιώδης μάθηση αποτέλεσε τη βάση των δραστηριοτήτων.
- ❖ Ως μοντέλο σχεδιασμού χρησιμοποιήθηκε αυτό των 5 Ε, που στηρίζεται στην επίλυση προβλήματος και ενισχύει την εμπλοκή των νηπίων στη μαθησιακή διαδικασία.

Το μοντέλο σχεδίασης των 5Ε

Σύνδεση με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα

- ❖ Σύμφωνα με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα (ΙΕΠ, 2021) η θεματική ανήκει στο Β' θεματικό πεδίο και ειδικότερα στο *Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία*.
- ❖ Γενικός στόχος αποτελεί η επαφή με την Ιστορία και τον Πολιτισμό, ώστε τα νήπια να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ποικίλες προκλήσεις του περιβάλλοντος.
- ❖ Ειδικότερα, η Ιστορία και ο Πολιτισμός στοχεύουν: i. στην κατανόηση της ανθρώπινης δράσης και στην εξοικείωση των παιδιών με τον χρόνο, ii. στην ανάπτυξη της ιστορικής τους αντίληψης, iii. στη γνωριμία των παιδιών με τις συνήθειες, τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις.

Εκπαιδευτική Πρόταση

Προαπαιτούμενα-πλαίσιο: Τα παιδιά να μπορούν να λειτουργούν ομαδοσυνεργατικά και να έχουν αναπτύξει δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας, αλληλεπίδρασης.

Α' φάση-Εξοικείωση: Η κούκλα της τάξης φέρνει ένα βιβλίο από τη βιβλιοθήκη (είχε τοποθετηθεί εσκεμμένα εκεί από τη νηπιαγωγό) γεμάτο με εικόνες από αρχαιολογικά ευρήματα που σχετίζονται με το έθιμο των χελιδονισμάτων στην αρχαία Ρόδο. Στη συνέχεια, μέσα από το βιβλίο βγαίνει ένα χελιδονάκι πήλινο από την αρχαία Ελλάδα και αναφέρει ότι, καθώς ήταν πολύ καιρό κλεισμένο μέσα στο βιβλίο, δεν ήξερε πώς γινόταν τα Χελιδονίσματα στην αρχαία Ελλάδα. Επομένως, τίθεται το ερώτημα, προκειμένου να βοηθηθεί το χελιδονάκι, Τι ήταν τελικώς τα χελιδονίσματα στην αρχαία Ελλάδα; Τα παιδιά αναρωτιούνται και εκφράζουν τις απόψεις τους αλλά και τις πρότερες γνώσεις τους, με βάση το φωτογραφικό υλικό. Στη φάση αυτή χρησιμοποιείται η ρουτίνα σκέψης *Βλέπω σκέφτομαι και αναρωτιέμαι*, όπου τα παιδιά κολλούν αντίστοιχα μικρά χρωματιστά χαρτάκια.

Εκπαιδευτική Πρόταση

Β' φάση-Επισκόπηση:

α) Τα παιδιά χωρίζονται σε δυο ομάδες, η μια ομάδα πηγαίνει στη βιβλιοθήκη και ανακαλύπτει σχετικά αρχαιολογικά βιβλία με εικόνες και συζητά πάνω σε αυτές, ενώ η άλλη ομάδα είναι στο τάμπλετ-διαδίκτυο και αναζητούν πληροφορίες για την αρχαία Ελλάδα. Παράλληλα, ενημερώνονται και οι γονείς για την αντίστοιχη θεματική, ώστε να αναζητήσουν μαζί με τα παιδιά σχετικό υλικό και να το φέρουν στο σχολείο.

β) Οργανώνουν τις πληροφορίες και ανά ομάδα στην ολομέλεια αναφέρουν τις πληροφορίες βρήκαν.

γ) Το χελιδονάκι λέει στα παιδιά να καλέσουν και έναν φίλο του αρχαιολόγο, για να τους διευκρινίσει περαιτέρω το ζήτημα και να τους δείξει πράγματα από το μουσείο (μπορεί να γίνει δια ζώσης ή μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας). Έτσι, ο αρχαιολόγος έρχεται, ενημερώνει τα παιδιά και μάλιστα τα καλεί να επισκεφτούν και το μουσείο (Αρχαιολογικό Μουσείο Ρόδου), για να δουν σε πραγματικό χρόνο και από κοντά τα αρχαία αντικείμενα.

δ) Στο σημείο αυτό χρησιμοποιείται ο πίνακας K-W-L-H και συμπληρώνεται η πρώτη και δεύτερη στήλη (Know=τι ξέρω και What=τι θέλω να μάθω) με αντίστοιχα μικρά χρωματιστά χαρτάκια.

Εκπαιδευτική Πρόταση

Γ' φάση-Επεξήγηση: Τα παιδιά χωρίζονται σε 3 ομάδες:

Μία ομάδα φτιάχνει με διάφορα υλικά (πλαστελίνη, πηλό, ξύλα, κτλ.) ένα γλυπτό που απεικονίζει χελιδόνισμα της αρχαιότητας.

Μια άλλη ομάδα παίζει ένα επιτραπέζιο με κάρτες, όπου αν έρχεται κάρτα-εικόνα χελιδονίσματος από την αρχαιότητα προχωράει ένα βήμα μπροστά, ενώ αν έρχεται κάρτα που απεικονίζει το παρόν, τότε ο παίκτης σταματά.

Μία τρίτη ομάδα φοράει ρούχα της αρχαιότητας (φόδρες) και δραματοποιεί τα αρχαία χελιδονίσματα.

Κάθε ομάδα δια του αντιπροσώπου της παρουσιάζει στην ολομέλεια τι έμαθε από την ενασχόληση με το αντίστοιχο υλικό.

Πραγματοποιείται η εκπαιδευτική εκδρομή στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Ρόδου.

Εκπαιδευτική Πρόταση

Δ' φάση: Εμπλουτισμός: Τα παιδιά ζωγραφίζουν τα χελιδονίσματα στην αρχαία Ελλάδα και φτιάχνουν μια αφίσα με το ψηφιακό εργαλείο Web.2 Storyboard ή εναλλακτικά ένα ψηφιακό βιβλίο με το ψηφιακό εργαλείο Storyjumber. Παράλληλα, κατασκευάζουν και συμπληρώνουν την ιστοριογραμμή της τάξης (τόρα, πριν λίγα χρόνια, στην αρχαιότητα).

Εκπαιδευτική Πρόταση

Ε' φάση: Εκτίμηση-Διάχυση: Συμπληρώνονται οι άλλες δυο στήλες του διαγράμματος K-W-L-H (Learn=τι έμαθα How=πώς το έμαθα), ενώ δίνεται και φύλλο εργασίας αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης μεταξύ ομοτίμων. Το υλικό διαχέεται και στο τμήμα της διπλανής τάξης, όπου τα παιδιά εκθέτουν τι έκαναν. Εναλλακτικά, μπορεί η διάχυση να γίνει και στους γονείς της τάξης, όπου θα παρουσιαστεί η τοπική ιστορία και ο πολιτισμός, ή σε κάποιο άλλο νηπιαγωγείο μέσα από πλατφόρμα σύγχρονης εκπαίδευσης.

Ενδεικτικές βιβλιογραφικές αναφορές

Βασιλοπούλου, Ει. (2003). *Το παιδί και το παιχνίδι στην αρχαία ελληνική τέχνη. Παιδαγωγική προσέγγιση*. Διδ. Διατριβή. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης.

Παπαχριστοδούλου, Χ.Ι. (1994²). *Ιστορία της Ρόδου: Από τους Προϊστορικούς Χρόνους έως την Ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου (1948)*. Ρόδος: Δήμος Ρόδου - Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Δωδεκανήσου. Σειρά αυτοτελών εκδόσεων 1.

Φίνας, Κ.Ι. (2010). *Η Λίνδος. Από των Προϊστορικών Χρόνων έως την Ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου (7 Μαρτίου 1948)*. Ρόδος: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου.

Cooper, H. (2013). *History in the early years*. Oxon και New York: Routledge.

Cooper, H. (2012). *History in primary schools*. London: Institute of Historical research. University of London.

Seixas, P. (ed.) *Theorizing Historical Consciousness*. Toronto, ON, Canada: University of Toronto Press.

Seixas, P., & Morton, T. (2013) *The big six: Historical thinking concepts*. Nelson Education.

Skjæveland, Y. (2017). Learning history in early childhood: Teaching methods and children's understanding. *Contemporary issues in Early childhood*, 18 (1), pp. 8-22.

Wilschut, A. (2012) *Images of Time: The Role of an Historical Consciousness of Time in Learning History*. Charlotte, NC: Information Age.

